

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องซึ่งได้จัดเรียงเป็นหัวข้อดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับภารกิจของตำรวจ
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการบริการ
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญของการบริการ
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของการบริการ
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างของระบบบริการ
- 2.6 แนวคิดเกี่ยวกับหลักการให้บริการที่ดี
- 2.7 แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ
- 2.8 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการคุณภาพในภาพรวม
- 2.9 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพบริการ
- 2.10 ผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.11 หน้าที่ความรับผิดชอบของสถานีตำรวจ
- 2.12 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับภารกิจตำรวจ

โดยหลักการทั่วไปตำรวจโดยความหมายของประชาชนชาวไทย มักจะกล่าวถึงเสมอว่า ตำรวจ คือ ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ ผู้ซึ่งมีหน้าที่สร้างสันติสุขในสังคม บำบัดทุกข์ บำรุงสุข แก่ประชาชน ด้วยบทบาทหน้าที่ของตำรวจไทยที่มีพัฒนาการจากปราบปรามผู้ร้ายมาสู่ความเป็นตำรวจนักพัฒนา ตำรวจ คือ พี่น้องของประชาชน จึงได้มีแนวความคิดของนักวิชาการหลายท่านให้ความหมาย และกำหนดขอบข่ายภารกิจของตำรวจไว้ดังเช่น

Kenney และ William (1968) กล่าวว่า โดยทั่วไปแล้วตำรวจมีภารกิจและหน้าที่สรุปได้ดังนี้

1. การควบคุมอาชญากรรม (Crime Control) หมายความว่า การปราบปรามโจรผู้ร้ายและหมายถึงกิจกรรมต่าง ๆ ของตำรวจทั้งหมด ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะควบคุมการกระทำ

ต่าง ๆ ในทางอาชญากรรมตลอดจนบทบาทของตำรวจ ในการนำผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีฟ้องร้องต่อศาล

2. การป้องกันอาชญากรรม (Crime Prevention) ได้แก่กิจกรรมต่าง ๆ ของตำรวจซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะขจัดความปรารถนาของผู้ที่จะประกอบอาชญากรรม และได้ประสานงานอย่างใกล้ชิด กับหน่วยงานอื่น ๆ ของสังคมในการป้องกันอาชญากรรม

3. การควบคุมความประพฤติ (Control or Pegulationtion Conduct) หมายความว่า กิจกรรมของตำรวจซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะบังคับให้มีการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ หรือข้อบังคับของสังคม ที่ได้กำหนดขึ้นเพื่อวางมาตรฐานในการปฏิบัติตนของประชาชนในสังคมทั้งหมด

ประเสริฐ เกษรมาลา (2523) ได้กล่าวถึงลักษณะหน้าที่ของตำรวจที่ต้องปฏิบัติอาจแบ่งได้ดังนี้ คือ

1. การป้องกันอาชญากรรม (Crime Prevention)
2. การปราบปรามอาชญากรรม (Crime Suppression)
3. การคุ้มครองสวัสดิภาพของประชาชน (Public Safety)
4. การรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (Nation Security)
5. การบริการโดยทั่วไป (General Service)

ประชา พรหมนอก (2530) กล่าวว่า การดำเนินงานและการปฏิบัติงานของตำรวจค่อนข้างเป็นงานที่ต้องควบคุม ให้เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคม งานของตำรวจจึงมีขอบเขตที่กว้างขวาง กล่าวคือ เป็นทั้งผู้รักษากฎหมายและข้อบังคับของสังคม ตลอดจนป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งตำรวจเป็นข้าราชการพลเรือน ที่ต้องรับผิดชอบในการรักษากฎ ข้อบังคับของสังคมและความปลอดภัยของสังคม รวมทั้งการรักษากฎหมาย การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

ณรงค์ มหานนท์ (2525) ได้แบ่งอำนาจหน้าที่ของตำรวจ ตามหลักอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาไว้เป็น 6 ประการ ดังนี้

1. ตำรวจมีหน้าที่รักษากฎหมาย
2. ตำรวจมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย ได้แก่ การตรวจตราดูแลมิให้มีสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่จะทำลายความสงบเรียบร้อยของประชาชน
3. ตำรวจมีหน้าที่ป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนมิให้เป็นอันตรายจากภัยต่าง ๆ
4. ตำรวจมีหน้าที่สืบสวนการกระทำความผิดทางอาญาทั้งปวง
5. ตำรวจมีหน้าที่ให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน

6. หน้าที่พิเศษอื่น ๆ ของตำรวจได้แก่ การป้องกันและรักษาความสงบในยามสงคราม เป็นต้น

กรมตำรวจ (2536) ได้สรุปอำนาจหน้าที่ของตำรวจได้ดังนี้

1. ตำรวจในฐานะผู้พิทักษ์สันติราษฎร์มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนภายในราชอาณาจักร
2. ตำรวจในฐานะผู้รักษากฎหมายมีหน้าที่ป้องกันมิให้ผู้ใดละเมิดกฎหมายมหาชนและถ้ามีผู้ใดละเมิดก็มีหน้าที่สืบสวนจับกุม ตรวจค้น และปราบปราม นำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีตามสมควรแก่ความผิด
3. ตำรวจในฐานะข้าราชการพลเรือน นอกจากจะปฏิบัติหน้าที่ราชการตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดและมอบหมายแล้ว ยังต้องปฏิบัติหน้าที่ทั่ว ๆ ไปดุจเดียวกับข้าราชการพลเรือนทั่วไป และต้องรักษาความสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างข้าราชการทหารและข้าราชการพลเรือน
4. ตำรวจในฐานะพนักงานฝ่ายปกครองมีหน้าที่บำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้แก่ประชาชน
5. ตำรวจเมื่ออยู่ในฐานะตำรวจสันติบาล มีหน้าที่ป้องกันและต่อสู้กับข้าศึก ทั้งในเขตทำการยุทธ์ และมีหน้าที่ที่รักษาความสงบเรียบร้อย ตามระเบียบที่ทางราชการมอบหมายและกำหนดเป็นครั้งคราว

จากภารกิจหน้าที่ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ตำรวจจึงต้องกำหนดหลักการตลอดจนแนวทางที่จะใช้ในการดำเนินงานในหน้าที่ให้บรรลุผลสำเร็จ อย่างมีประสิทธิภาพ ดังปรากฏในนโยบายของกระทรวงมหาดไทย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจถึงหน้าที่ความรับผิดชอบของกรมตำรวจ (กรมตำรวจ, 2532) ว่า "ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และป้องกันอุบัติเหตุของชุมชนทั้งในเมืองและชนบท โดยเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจให้เกิดความกล้าในหน้าที่ของพลเมืองดีที่จะร่วมมือกันช่วยเหลือตนเองและร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ" ดังนั้นภารกิจของตำรวจจึงมิได้อยู่ที่การปราบปรามผู้กระทำความผิดหรือรักษาความสงบของสังคมเพียงอย่างเดียว หากแต่ตำรวจต้องมีหน้าที่ในการพัฒนาสังคมด้วยเพราะแท้ที่จริงแล้วตำรวจก็คือประชาชนคนหนึ่ง

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการบริการ

กรอนรูส์ (Gronroos 1990) ได้ขยายคำว่าการบริการ หมายถึง กิจกรรมหนึ่งหรือกิจกรรมหลายอย่างที่มีลักษณะไม่อาจจับต้องได้ ซึ่งโดยทั่วไปไม่จำเป็นต้องทุกกรณีที่เกิดขึ้น จากการ

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับพนักงานบริการ และหรือลูกค้ากับบริษัทผลิตสินค้า และหรือลูกค้ากับระบบของการให้บริการที่ได้จัดไว้ เพื่อช่วยผ่อนคลายปัญหาของลูกค้า

คอตเลอร์ (Kotler 1973 - 1974) กล่าวว่า การบริการ หมายถึง กิจกรรมหรือปฏิบัติการใดๆ ที่กลุ่มบุคคลหนึ่งสามารถนำเสนอให้อีกกลุ่มบุคคลหนึ่ง ซึ่งไม่สามารถจับต้องได้และไม่ได้ส่งผลของความเป็นเจ้าของสิ่งใด ทั้งนี้การกระทำดังกล่าวอาจจะรวมหรือไม่รวมอยู่กับสินค้าที่มีตัวตนได้

เลิฟล็อก (Lovelock 1988) ได้อธิบายว่า การบริการ คือกิจกรรมหนึ่งหรือชุดของกิจกรรมหลายอย่างที่เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลหรืออุปกรณ์อย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ

สโบล (Sbolo 1975) ได้ขยายความให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ในความหมายที่ว่า การบริการหมายถึง กิจกรรมหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการให้เกิดความพึงพอใจ ด้านลักษณะเฉพาะในตัวของมันเองที่จับต้องไม่ได้และไม่จำเป็นต้องรวมอยู่กับการขายสินค้าหรือบริการใด การให้บริการอาจจะเกี่ยวข้องกับการใช้หรือไม่ใช้สินค้าที่มีตัวตนแต่ไม่ได้แสดงความเป็นเจ้าของกับสินค้านั้น

วิชา วัชรเสถียร(2539) ได้กล่าวว่า การบริการเป็นการกระทำที่เกิดจากจิตใจที่เปี่ยมไปด้วยความปรารถนาดี ช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เอื้ออาทรมีน้ำใจไมตรี ให้ความสะดวกรวดเร็ว ให้ความเป็นธรรมและความเสมอภาค ซึ่งการให้บริการจะมีทั้งผู้ให้และผู้รับ กล่าวคือ ถ้าเป็นการบริการที่ดี เมื่อผู้ให้บริการไปแล้ว ผู้รับบริการจะเกิดความประทับใจ หรือเกิดทัศนคติที่ดีต่อการบริการดังกล่าวให้

กล่าวโดยสรุป การบริการ หมายถึง กิจกรรมหรือกระบวนการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคลหรือองค์การ เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคลอื่นและก่อให้เกิดความพึงพอใจจากผลของการกระทำนั้น ซึ่งการบริการที่ดีจะเป็นการกระทำที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ที่แสดงเจตจำนงให้ได้ตรงกับสิ่งที่บุคคลนั้นคาดหวังไว้ พร้อมทั้งทำให้บุคคลดังกล่าวเกิดความรู้สึกที่ดีและประทับใจในสิ่งที่ได้รับในเวลาเดียวกัน ในความหมายนั้นจะครอบคลุมการบริการทุกด้านไม่ว่าจะเป็นการบริการทั่วไปหรือการบริการเชิงพาณิชย์

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญของการบริการ

การบริการมีความสำคัญและมีบทบาทเป็นอย่างมาก เนื่องจากประเทศไทยมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจเข้าสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (Newly Industrialized

Countries-NICS) ประกอบกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสมัยใหม่และระบบข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้ส่งผลให้ระบบการผลิตสินค้าและบริการขยายตัวมากขึ้นยิ่งกว่าแต่ก่อน จะพบว่าอุตสาหกรรมบริการมีแนวโน้มที่จะมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องความเป็นอยู่ตลอดจนมาตรฐานการครองชีพของประชาชนที่ดีขึ้น ประชาชนได้รับการศึกษาและรายได้สูงขึ้นกว่าแต่ก่อน ส่งผลให้ความต้องการในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการอำนวยความสะดวกสบายมีเพิ่มมากขึ้น อาชีพบริการมีความหลากหลายและมีบทบาทในสังคมมากยิ่งขึ้นกว่าในอดีต

จากกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกดังกล่าว ส่งผลให้การบริการเชิงพาณิชย์เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้บริโภคในฐานะของผู้รับบริการ อีกทั้งยังก่อให้เกิดผลดีทางเศรษฐกิจและสังคมต่อการประกอบธุรกิจปัจจุบัน

วิรัช วิชรเสถียร (2539) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริการโดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นดังนี้

ความสำคัญต่อผู้ให้บริการ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ความสำคัญต่อผู้ประกอบการหรือผู้บริหารการบริการ ผู้ประกอบการจำเป็นที่จะต้องปรับกลยุทธ์ทางการตลาดที่มุ่งเน้นการขายสินค้าแต่เพียงอย่างเดียว มาให้ความสนใจเป็นพิเศษกับการบริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้บริโภคหรือการขยายบริการโดยตรงมากยิ่งขึ้น เพื่อให้การดำเนินกิจการบริการประสบความสำเร็จเหนือคู่แข่งอื่น ๆ ได้โดยเฉพาะผลกำไรและภาพพจน์ของการบริการกล่าวคือ

1) ช่วยเพิ่มผลกำไรระยะยาวให้กับธุรกิจ การบริการที่ดีจะเป็นตัวสร้างผลกำไรระยะยาวได้อย่างยิ่ง เนื่องจากผู้บริโภคสมัยใหม่ให้ความสำคัญต่อการบริการมากขึ้นในการตัดสินใจซื้อสินค้า คุณภาพการบริการจึงบอกถึงความแตกต่างของสินค้าจากคู่แข่งได้ ทำให้ธุรกิจสามารถสร้างโอกาสในการขายเพื่อให้เกิดการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภค ซึ่งก็คือผลกำไรที่ตามมานั่นเอง

2) ช่วยสร้างภาพพจน์ที่ดีของธุรกิจ การดำเนินธุรกิจแทบจะมีทุกประเภทการบริการที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องทุกขั้นตอนของการติดต่อระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายไม่ว่าบริการนั้นจะเกี่ยวข้องกับตัวสินค้าหรือไม่ก็ตาม เริ่มตั้งแต่การให้ข้อมูลข่าวสารหรือคำแนะนำต่าง ๆ แก่ผู้ซื้อประกอบการตัดสินใจซื้อ การแสดงออกถึงความเอาใจใส่และเห็นความสำคัญของผู้ซื้อตลอดระยะเวลาการให้บริการ และการเสนอบริการที่ตรงกับความต้องการและความคาดหวังของผู้ซื้อหรือลูกค้า สิ่งเหล่านี้ย่อมสร้างภาพพจน์และความประทับใจและความประทับใจแก่ลูกค้า ซึ่งจะมีส่วนทำให้

ลูกค้าติดใจและเกิดการพูดกันต่อ ๆ ไปในกลุ่มลูกค้า (words of mouth) เป็นการประชาสัมพันธ์ภาพพจน์ของธุรกิจดังกล่าวให้เกิดความน่าเชื่อถือมากขึ้น

3) ช่วยลดการเปลี่ยนใจของลูกค้าไปจากธุรกิจ ธุรกิจใดที่คำนึงความสำคัญของการบริการและส่งเสริมการบริการที่ดีมีคุณภาพ ย่อมส่งผลให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจเมื่อลูกค้าแน่ใจว่าสินค้าหรือบริการที่เขาจะตัดสินใจซื้อมีการบริการที่ดีกว่าสินค้าหรือบริการอื่น ๆ การตัดสินใจซื้อขายกระทำได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะลูกค้าเก่าจะมีการซื้อซ้ำหรือซื้อเพิ่มขึ้นโดยไม่ลังเล รวมทั้งแนะนำลูกค้ารายใหม่ให้อีกด้วย

4) ช่วยรักษานักงานให้ปฏิบัติงานกับธุรกิจนั้น การหมุนเวียนเข้าออกของพนักงานพบว่ามีความสัมพันธ์กับคุณภาพของการบริการเป็นอย่างมาก กล่าวคือ การให้บริการที่ดี ย่อมสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้าและรักษาลูกค้าให้ผูกพันกับธุรกิจนั้นนาน ซึ่งส่งผลให้ธุรกิจมีกำไรสูงและสามารถจ่ายค่าตอบแทนแก่พนักงานในอัตราสูงได้ พนักงานก็จะเกิดความพอใจไม่คิดที่จะเปลี่ยนใจไปทำงานอื่น แต่ในทางกลับกัน หากธุรกิจเสนอบริการที่ไม่ดีทำให้ลูกค้าไม่พอใจและเปลี่ยนไปใช้บริการอื่นที่ดีกว่า ธุรกิจย่อมประสบความล้มเหลวและส่งผลให้พนักงานไม่พอใจจนกระทั่งลาออกได้ จะเห็นได้ว่า การบริการมีส่วนสำคัญต่อการรักษานักงานให้ทำงานกับกิจการนั้นนานๆหรือในทำนองเดียวกันพนักงานก็มีบทบาทสำคัญในการเสนอบริการที่มีคุณภาพ การประกอบธุรกิจบริการดังกล่าวจึงจะประสบความสำเร็จ

2. ความสำคัญต่อผู้ปฏิบัติงานบริการ การขยายตัวของอุตสาหกรรมบริการในช่วงที่ผ่านมา ได้ก่อให้เกิดงานบริการเพิ่มขึ้นในหลายสาขาอาชีพจนเติบโตขึ้นเป็นธุรกิจบริการต่างๆ มากมาย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองความต้องการการบริการของผู้บริโภค ซึ่งมีแนวโน้มหลากหลายมากขึ้น การประกอบอาชีพบริการ จึงเป็นอาชีพสำคัญในตลาดแรงงานและทำรายได้ดี กล่าวคือ

1) ช่วยให้มีโอกาสและรายได้ ธุรกิจบริการตระหนักถึงความสำคัญของพนักงานบริการในการสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้แก่ลูกค้า ทำให้มีการฝึกอบรมพนักงานแต่ละคนให้มีประสิทธิภาพในการให้บริการที่มีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลให้ธุรกิจมีผลกำไรและสามารถจ่ายค่าตอบแทนที่เหมาะสมแก่พนักงานได้ งานบริการเป็นอาชีพที่สุจริตที่ทำให้มีรายได้ดีพอสมควร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของงานบริการและความสามารถของแต่ละบุคคลที่จะฝึกฝนและพัฒนาตนเอง

2) ช่วยสร้างโอกาสในการเสนอขาย โดยทั่วไปลูกค้ามักมีความรู้เกี่ยวกับตัวสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ค่อนข้างจำกัดในแง่ของเทคโนโลยีการผลิตหรือประสิทธิภาพการใช้งานของสินค้าต่างๆ แต่ลูกค้าจะทราบเงื่อนไขการบริการต่างๆ ที่ผู้ขายเสนอให้และสามารถนำมาเปรียบ

เทียบประกอบการตัดสินใจ เลือกซื้อบริการที่ตรงกับความต้องการได้ทันที โอกาสที่มีผู้ขายหรือพนักงานบริการจะขายสินค้าหรือบริการทำได้ง่ายและสะดวกขึ้น โดยไม่ต้องเสียเวลาในการโน้มน้าวจิตใจลูกค้า

การบริการนับว่าเป็นกิจกรรมที่เอื้อประโยชน์ต่อสังคมปัจจุบันอย่างมาก ทั้งในด้านการดำเนินชีวิตของผู้บริโภคและการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบทั้งหลาย ผู้บริโภคทุกวันนี้จำเป็นต้องพึ่งพาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่างๆ มากมายในการจัดการวิถีชีวิตประจำวันให้เป็นไปอย่างปกติสุข การแข่งขันทางเศรษฐกิจให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกในตลาดการค้าเสรี ทำให้ผู้ประกอบการต้องหันมาให้ความสำคัญกับการบริการอย่างจริงจัง จึงจะสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จในที่สุด

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของการบริการ

การบริการมีลักษณะเฉพาะอยู่หลายประการ ซึ่งสามารถสรุปลักษณะสำคัญของการบริการได้ดังนี้คือ (วิชรา วิชรเสถียร, 2539)

การบริการเป็นกิจกรรมหรือการกระทำที่ผู้ให้บริการปฏิบัติต่อผู้รับบริการขณะที่รับบริการ ผู้ซื้อหรือผู้รับบริการจึงไม่สามารถทราบล่วงหน้าได้ว่าจะได้รับการปฏิบัติอย่างไรจนกว่ากิจกรรมการบริการจะเกิดขึ้น การตัดสินใจจะซื้อบริการจึงจำเป็นต้องขึ้นอยู่กับความไว้วางใจ ซึ่งแตกต่างจากการซื้อสินค้าทั่วไปที่ผู้บริโภคสามารถหยิบจับตรวจสอบดูสินค้าก่อนที่จะตัดสินใจซื้อ การบริการทำได้เพียงการให้คำอธิบายสิ่งที่ลูกค้าจะได้รับประกันคุณภาพ หรือการอ้างอิงประสบการณ์ที่ผู้อื่นเคยใช้บริการมาแล้ว ตัวอย่างเช่น บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) เป็นบริษัทที่ทำธุรกิจทางด้านการบินพาณิชย์ และมีชื่อเสียงในการให้บริการเป็นเยี่ยมมาช้านานผู้โดยสารที่มาใช้บริการเลือกใช้บริการเพราะความไว้วางใจ และจากคำกล่าวอ้างอิงของผู้ที่มีประสบการณ์ที่พอใจในบริการ

นอกจากนี้การบริการยังมีลักษณะเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ และไม่อาจสัมผัสได้ ก่อนที่จะมีการซื้อเกิดขึ้น กล่าวคือ ผู้ซื้อหรือลูกค้าไม่อาจรับรู้การบริการล่วงหน้าหรือก่อนที่จะตกลงใจซื้อ เหมือนกับการซื้อสินค้าทั่วไป นอกจากนั้นการซื้อบริการก็เป็นการซื้อที่จับต้องไม่ได้ เพียงแต่อาศัยความคิดเห็นเจตคติ และประสบการณ์เดิมที่ได้รับประกอบการตัดสินใจซื้อบริการนั้น ๆ โดยผู้ซื้ออาจกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับคุณภาพหรือประโยชน์ของการบริการที่ตนควรได้รับแล้วจึงตัดสินใจเลือกซื้อบริการที่ตรงกับความต้องการดังกล่าว เช่น การบริการของบริษัทการบินไทย

จำกัด (มหาชน) ที่ว่าดีนั้น เป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ ผู้ซื้อหรือลูกค้าอาจจะเคยได้ยินชื่อเสียง แต่ไม่สามารถสัมผัสได้ นอกเสียจากซื้อบริการนั้นและทดลองใช้บริการนั้นจึงจะสามารถทราบได้

อีกประการหนึ่งการบริการยังมีลักษณะที่ไม่อาจแยกออกจากตัวบุคคลหรืออุปกรณ์ หรือเครื่องมือที่ทำหน้าที่เป็นผู้ให้บริการเหล่านั้น ๆ ได้ การผลิตและการบริโภคของการบริการจะเกิดขึ้นในเวลาเดียวกันหรือใกล้เคียงกับการขายบริการ ซึ่งจะแตกต่างกับตัวสินค้าที่มีการผลิตการขายสินค้าแล้วจึงเกิดการบริโภคภายหลัง เนื่องจากการบริการมีลักษณะที่แบ่งแยกไม่ได้ ทำให้มีข้อจำกัดในเรื่องของปริมาณการขายและขอบเขตของการดำเนินงานบริการ ซึ่งในบางกรณีอาจจำเป็นต้องมีผู้ให้บริการอยู่ตลอดเวลาในลักษณะของการขายตรงจากผู้ขายไปยังผู้ซื้อ หรืออาจใช้ตัวแทนเป็นสื่อกลางการติดต่อระหว่างผู้ขายหรือผู้ให้บริการกับผู้ซื้อหรือผู้รับบริการ เช่นในธุรกิจการท่องเที่ยว จะมีตัวแทนหรือสำนักงานจัดการท่องเที่ยว นอกจากนี้อาจใช้วิธีพัฒนาคุณภาพการบริการให้มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักแพร่หลายหรือจัดบริการลูกค้ากลุ่มใหญ่ และฝึกฝนให้มีผู้ให้บริการที่มีความสามารถมากขึ้น

นอกจากนี้การบริการยังมีลักษณะที่ไม่คงที่และไม่สามารถกำหนดมาตรฐานที่แน่นอนได้ เนื่องจากการบริการแต่ละแบบขึ้นอยู่กับผู้ให้บริการแต่ละคน ซึ่งมีวิธีการให้บริการเป็นลักษณะเฉพาะของตนเองถึงแม้จะเป็นการบริการอย่างเดียวกันจากผู้ให้บริการคนเดียวกันแต่ต่างวาระกันคุณภาพของการบริการก็อาจแตกต่างกันได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้ให้บริการ ผู้รับบริการ ช่วงเวลาของการบริการและสภาพแวดล้อมขณะบริการที่แตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น การให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจอาจจะไม่เหมือนกัน บริการครั้งแรกอาจทำให้ผู้รับบริการรู้สึกพึงพอใจและประทับใจมาก แต่ความรู้สึกเหล่านั้นกลับลดน้อยลง เมื่อได้รับบริการในครั้งต่อไป ทั้ง ๆ ที่การให้บริการมีลักษณะเช่นเดียวกันกับครั้งแรกและจากผู้ให้บริการคนเดียวกัน ซึ่งจากการบริการที่มีความหลากหลายผันแปรไปตามปัจจัยหลายอย่างจึงเป็นการยากที่จะกำหนดเป็นมาตรฐานในการบริการอย่างเดียวกัน แม้จะมีการกำหนดเป็นระบบการทำงาน เช่น การบริการในโรงพยาบาล การบริการที่สถานีตำรวจ เป็นต้น การให้บริการก็อาจต่างกันได้ ดังนั้น การให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการบริการเพียงด้านใดด้านหนึ่งคงไม่ทำให้การบริการเกิดความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการอย่างแน่นอน ดังนั้นจึงควรที่จะมีการให้ความสำคัญในการให้บริการในด้านต่าง ๆ ไปพร้อมกัน เพื่อให้มั่นใจในคุณภาพและความสม่ำเสมอของการบริการ

อีกทั้งการบริการไม่สามารถเก็บรักษาหรือเก็บสำรองไว้ได้เหมือนกับสินค้าทั่วไป เมื่อไม่มีความต้องการใช้บริการ จะทำให้เกิดเป็นความสูญเสียเปล่า เนื่องจากไม่อาจเรียกกลับคืนมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ การบริการจึงมีการสูญเสียค่อนข้างสูงขึ้นอยู่กับความต้องการใช้บริการใน

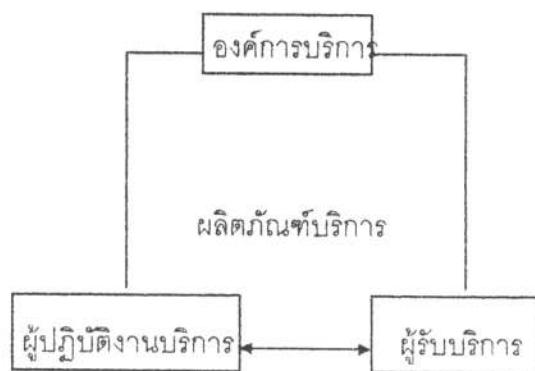
แต่ตลอดเวลา เพราะความต้องการใช้บริการมีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ดังนั้นการบริการจึงต้องมีการจัดเตรียมความพร้อมสำหรับไว้บริการให้กับผู้มารับบริการเมื่อใดก็ได้ เช่น การจัดเตรียมอาหารไว้เพื่อบริการลูกค้าตามร้านอาหาร เมื่อไม่มีผู้มาใช้บริการ การจัดเตรียมของไว้ก็อาจจะสูญเปล่า แต่ทว่าก็จำเป็นที่จะต้องเตรียมไว้ เนื่องจากอาจจะมีผู้ให้บริการมาใช้บริการได้ตลอดเวลา

และประเด็นสุดท้ายการบริการมีลักษณะที่ไม่มีความเป็นเจ้าของเมื่อมีการมาใช้บริการ ซึ่งแตกต่างจากการซื้อสินค้าทั่วไปอย่างเห็นได้ชัด เพราะเมื่อผู้ซื้อจ่ายเงินซื้อสินค้าใดก็จะเป็นเจ้าของสินค้านั้นอย่างถาวรทันที แต่การซื้อบริการนั้นผู้ที่ซื้อจะได้รับตามเงื่อนไขของการบริการแต่ละประเภท ไม่สามารถเป็นเจ้าของได้อย่างถาวร เพราะการบริการไม่ใช่สิ่งของแต่เป็นกิจกรรมหรือกระบวนการของการกระทำนั้น เช่น เมื่อผู้โดยสารหรือลูกค้า ซื้อตั๋วเครื่องบินเดินทางกับบริษัทการบินไทย จากที่แห่งหนึ่งไปยังอีกแห่งหนึ่ง การบริการจะเกิดขึ้นขณะที่โดยสารบนเครื่องบินจากที่แห่งหนึ่งไปยังอีกแห่งหนึ่ง เมื่อถึงจุดหมายปลายทางบริการก็จบสิ้นลงผู้โดยสารไม่สามารถเป็นเจ้าของการบริการนั้นได้อีก เพราะการบริการหมดลงไม่ถาวรเหมือนสินค้าอื่น

ซึ่งจากลักษณะของการบริการดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการบริการนั้นมีลักษณะที่หลากหลาย ไม่อาจกำหนดเป็นการเฉพาะเจาะจงเพียงส่วนหนึ่งส่วนใดได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำแนวความคิดนี้มาประยุกต์ในการศึกษาการพัฒนาคุณภาพการให้บริการ เพื่อให้เกิดความพึงพอใจของผู้มารับบริการ

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างของระบบการบริการ

ระบบการบริการ (service systems) หมายถึง การจัดวางแบบแผนการดำเนินการต่างๆ ในอันที่จะให้บริการตอบสนองความต้องการของบุคคลที่มารับบริการ (Gronroos, 1990) ทั้งนี้โครงสร้างของระบบการบริการทั่วไปจะประกอบด้วยสัมพันธ์ภาพของส่วนต่างๆ อันได้แก่ ผู้รับบริการ ผู้ปฏิบัติงานบริการ องค์การบริการผลิตภัณฑ์บริการ และสภาพแวดล้อมของการบริการ ซึ่งโครงสร้างของระบบการบริการที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ดังแผนภูมิที่ 2

สภาพแวดล้อมของการบริการ

แผนภูมิที่ 2 แสดงโครงสร้างของระบบบริการ

ที่มา : ดัดแปลงจาก Gronroos, Christian. Service Management and Marketing.
Lexington, Ma : Lexington Books, 1990, p. 193.

จะเห็นได้ว่าโครงสร้างของระบบการบริการไม่ว่าจะเป็นการบริการประเภทใด จะประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ส่วน คือ

1. ลูกค้าหรือผู้รับบริการ
2. ผู้ปฏิบัติงานบริการ
3. องค์การบริการ
4. ผลิตภัณฑ์บริการ
5. สภาพแวดล้อมของการบริการ

ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีความสัมพันธ์ด้วยกันทั้งสิ้น และจะต้องพิจารณาดำเนินการพัฒนาไปพร้อมๆกัน เนื่องจากว่าแต่ละส่วนนั้นมีความสอดคล้องกันทุกฝ่าย

จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการศึกษาการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของสถานีตำรวจ เพื่อให้เกิดความพึงพอใจของประชาชน

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับหลักการให้บริการที่ดี

Paradurman Zeithal & Barry (อังโนรัชยา กุลรานิชไชยนนท์, 2535) ซึ่งกล่าวถึงหลักการบริการที่ดีต้องประกอบด้วย

1. ความเชื่อถือได้ (Reliability) ประกอบด้วย
  - 1.1 ความสม่ำเสมอ
  - 1.2 ความพร้อมที่จะให้บริการและการอุทิศเวลา
2. การตอบสนอง (Response) ประกอบด้วย
  - 2.1 ความเต็มใจที่จะให้บริการ
  - 2.2 ความพร้อมที่จะให้บริการและการอุทิศเวลา
  - 2.3 ความต่อเนื่องในการติดต่อ
3. ความสามารถ (Competence) ประกอบด้วย
  - 3.1 ความสามารถในการบริการ
  - 3.2 ความสามารถในการสื่อสาร
  - 3.3 ความสามารถในความรู้วิชาการที่จะให้บริการ
4. การเข้าถึงบริการ (Access) ประกอบด้วย
  - 4.1 ผู้ใช้บริการใช้เวลารอคอยน้อย
  - 4.2 เวลาที่ให้บริการเป็นเวลาที่เหมาะสมสำหรับผู้ให้บริการ
  - 4.3 อยู่ในสถานที่ที่ผู้ใช้บริการติดต่อได้สะดวก
5. ความสุภาพอ่อนโยน (Courtesy) ประกอบด้วย
  - 5.1 การแสดงความสุภาพต่อผู้ใช้บริการ
  - 5.2 ให้การต้อนรับที่เหมาะสม
  - 5.3 ผู้ให้บริการมีบุคลิกภาพที่ดี
6. การสื่อสาร (Communication) ประกอบด้วย
  - 6.1 มีการสื่อสารที่แจ่มชัดและลักษณะงานบริการ
  - 6.2 มีการอธิบายขั้นตอนการให้บริการ
7. ความน่าเชื่อถือ (Credibility)
8. ความมั่นคง (Security) ได้แก่ ความปลอดภัยทางกายภาพ เช่น เครื่องมือ อุปกรณ์
9. ความเข้าใจ (Understanding) ประกอบด้วย
  - 9.1 การเรียนรู้ผู้ใช้บริการ

9.2 การให้คำแนะนำและเอาใจใส่ผู้ใช้บริการ

9.3 การให้ความสนใจต่อผู้ใช้บริการ

10. การสร้างสิ่งที่จับต้องได้ (Tangibility) ประกอบด้วย

10.1 การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ให้พร้อมสำหรับให้บริการ

10.2 การเตรียมอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ

10.3 การจัดสถานที่ให้บริการสวยงาม สะอาด

John D. Millett (อ้างถึงใน รัตนา ศรีรัตนวุฒิ 2536) กล่าวว่า การให้บริการจะต้องมีลักษณะสำคัญ 5 ประการ คือ

1. การให้บริการด้วยความเสมอภาค
2. การให้บริการที่ตรงเวลา
3. การให้บริการอย่างเพียงพอ
4. การให้บริการอย่างต่อเนื่อง
5. การให้บริการอย่างก้าวหน้า

Gross (อ้างถึงใน ชัชวาล ปัทมทอง, 2539) เห็นว่า องค์การหรือหน่วยงานในการให้บริการเกิดขึ้นเพื่อสนองผลประโยชน์ของความหมายกลุ่ม จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องมีการติดต่อระหว่างองค์การหรือหน่วยงานในการให้บริการลูกค้าหรือรับบริการสิ่งทีเชื่อมโยงระหว่างองค์การหรือหน่วยงานในการให้บริการก็คือผลงาน หรือการให้บริการขององค์การ หรือหน่วยงานในการให้บริการนั่นเอง

Weber (อ้างถึงใน ชัชวาล ปัทมทอง, 2539) กล่าวไว้ว่า การให้บริการที่มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อประชาชนมากที่สุด ก็คือ การให้โดยไม่คำนึงถึงตัวบุคคล กล่าวคือ เป็นการให้บริการที่ไม่ใช้อารมณ์และไม่มี ความชอบพอใครเป็นพิเศษ แต่ทุกคนจะต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันตามหลักเกณฑ์ที่อยู่ในสถานที่เหมือนกัน

Kants and Dauet (อ้างถึงใน กิตตินัย สิทธิชัย, 2540) ให้ความเห็นเกี่ยวกับหลักการสำคัญของการบริการลูกค้าที่ควรปฏิบัติทั้งในองค์การของรัฐและเอกชน ควรยึดหลักปฏิบัติตัวดังนี้

1. ควรให้บริการเฉพาะเรื่องงานเท่านั้น (Specificity) หมายถึง การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ให้บริการกับผู้รับบริการ ควรจะจำกัดเฉพาะเรื่องงานเท่านั้น ผู้ให้บริการไม่ควรเอาเรื่องส่วนตัวเข้ามาเกี่ยวข้อง
2. การปฏิบัติโดยเสมอภาคเท่าเทียมกัน (Universality) หมายความว่า ผู้ให้บริการจะ

ต้องปฏิบัติต่อผู้ให้บริการโดยความเป็นธรรมไม่ถือเขาถือเรา เช่น การให้บริการตามลำดับก่อนหลัง ใครมาก่อนก็ได้รับบริการก่อนเป็นต้น

3. การวางตนเป็นกลาง (Attractive Neutrality) หมายถึง ผู้ให้บริการจะต้องบริการผู้ใช้บริการ โดยไม่เอาอารมณ์ส่วนตัวมาเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานและควรปฏิบัติด้วยเหตุและผล และใช้หลักการความถูกต้อง ไม่ชู้ตะคอกหรือหาเหตุชวนวิวาทกับผู้ให้บริการ

ปรัชญา เวสารัชชี (2526) จำแนกองค์ประกอบหรือสาเหตุที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมระหว่างการติดต่อของผู้ให้บริการและผู้รับบริการออกเป็น 3 ประเภท คือ องค์ประกอบที่เกิดจากตัวเจ้าหน้าที่ขององค์การเอง องค์ประกอบด้านผู้รับบริการ และ องค์ประกอบที่เกิดจากสภาพการติดต่อ ซึ่งองค์ประกอบที่เกิดจากสภาพการติดต่อที่ออกมาย่อมมีผลสะท้อนออกมาในรูปของความพึงพอใจหรือการกระทำที่จะส่งผลย้อนไปหาเจ้าหน้าที่ขององค์การ และองค์การเองและยังได้กล่าวอีกว่าการให้บริการของรัฐนั้นจะต้องคำนึงถึงต่อไปนี้

1. การให้บริการที่เป็นที่พึงพอใจแก่สมาชิกสังคม ความพึงพอใจเป็นสิ่งที่วัดได้ยากหรือให้คำจำกัดความยาก แต่อาจกล่าวได้อย่างกว้างๆ ถึงองค์ประกอบที่ทำให้ความพึงพอใจคือ

1.1 ให้บริการที่เท่าเทียมแก่สมาชิกสังคม

1.2 ให้บริการในเวลาที่เหมาะสม เช่น บริการดับเพลิงบริการช่วยเหลือผู้ประสบภัย

1.3 ให้บริการโดยคำนึงถึง ปริมาณความมากน้อย คือ ให้บริการไม่มากหรือน้อยเกินไป

1.4 ให้บริการโดยมีการปรับปรุงให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

2. การให้บริการโดยมีความรับผิดชอบต่อประชาชนเป็นค่านิยมพื้นฐานสำหรับการบริการราชการในสังคมประชาธิปไตยจะต้องทำหน้าที่ภายใต้การชี้นำทางการเมืองจากตัวแทนประชาชน และต้องสามารถให้บริการที่มีลักษณะสนองตอบต่อมติมหาชน ต้องมีความยืดหยุ่นที่จะปรับเปลี่ยนลักษณะงานหรือให้บริการที่สามารถตอบสนองความต้องการที่เปลี่ยนแปลงได้มากที่สุด

กุลธณ ธนาพงศธร (2530) กล่าวว่า หลักการให้บริการได้แก่

1. หลักความสอดคล้องกับความต้องการบุคคลเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ ประโยชน์และบริการที่องค์การจัดให้ นั้น จะต้องตอบสนองความต้องการของบุคคลากรส่วนใหญ่หรือทั้งหมดมิใช่เป็นการจัดให้แก่บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ

2. หลักความล้าเสมอ กล่าวคือ การให้บริการนั้นๆ ควรดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและล้าเสมอ ไม่อาจหยุดตามความพอใจของผู้บริการหรือผู้ปฏิบัติงาน

3. หลักความเสมอภาค บริการที่จัดนั้นจะต้องให้แก่ผู้มาใช้บริการทุกคนอย่างเสมอหน้า และเท่าเทียมกัน ไม่มีการใช้สิทธิพิเศษ แก่บุคคลหรือกลุ่มใดในลักษณะแตกต่างจากกลุ่มคนอื่นๆ อย่างเห็นได้ชัด

4. หลักความประหยัด ค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ไปในการบริการ จะต้องไม่มากจนเกินกว่าผลที่จะได้รับ

5. หลักความสะดวก บริการที่จัดให้แก่ผู้รับบริการ จะต้องเป็นไปในลักษณะที่ปฏิบัติได้ง่ายสะดวกสบาย สิ่งเปลืองทรัพยากรไม่มากนัก ทั้งยังไม่เป็นการสร้างภาระยุ่งยากใจให้แก่ผู้ให้บริการมากจนเกินไป

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมือง จังหวัดเลย เพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชน ทำให้ประชาชนผู้มาใช้บริการเกิดความพึงพอใจ

2.7 แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ

Bounds (1994) ได้ทำการศึกษาถึงเหตุผลของการจำแนกว่าบริการเป็นที่น่าพอใจหรือไม่ น่าพอใจพบว่าเหตุผลส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของบุคลิภาพ และการปะทะสังสรรค์ (Interaction) ระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการ

Demby (1985) ได้กล่าวถึงคุณภาพบริการว่าไม่มีใครรู้คุณภาพบริการดีกว่าตัวผู้ให้บริการเอง

Lanning and O,Connor (1980) ได้กล่าวถึงคุณภาพบริการว่า คุณภาพบริการส่วนใหญ่จะถูกกำหนดโดยความต้องการและรสนิยมของผู้รับบริการ ผู้ให้บริการนั้นจะกำหนดได้เพียงมาตรฐานทางเทคนิคเท่านั้น ซึ่งไม่ใช่ตัววัดคุณภาพของบริการทั้งหมด

Starr, Martin K. (1971) ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับเรื่องคุณภาพเอาไว้ว่า คุณภาพในความหมายทางการจัดการ คือ การรักษามาตรฐานของของตัวแปรด้านต่างๆ ของผลิตภัณฑ์ และ/หรือบริการ ไม่ให้เบี่ยงเบนคลาดเคลื่อนเกินขอบเขตที่จะยอมรับได้ (Tolerance Limits) ตามที่ได้ตกลงกันไว้แล้ว การกำหนดมาตรฐานคุณภาพ (Specification) นี้เป็นเรื่องในทางปฏิบัติที่แน่นอนเป็นวิทยาศาสตร์ หรือวัตถุวิสัย (Objective) ไม่ใช่เรื่องอัตวิสัย (Subjective) จึงจำเป็นจะต้องระบุมิติต่างๆ ของคุณภาพออกมาในเชิงปริมาณที่วัดได้

ประวิทย์ จงวิศาล และคณะ (2526) ได้กล่าวถึงคุณภาพไว้ในมุมมองว่าคุณภาพคือ ลักษณะต่างๆ ของผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคหรือผู้ใช้บริการหรือ ทำให้ผู้บริโภคหรือผู้รับบริการมีความพึงพอใจ

พิธีสิทธิ์ คำนวนคิลปี (2541) ได้กล่าวถึง คุณภาพการบริการว่า บริการที่ดีหรือมีคุณภาพนั้นจะต้องไม่ทำให้ผู้ใช้บริการเสียเวลาในการรอคอยนาน ผู้ให้บริการต้องมีมนุษยสัมพันธ์มีการทักทายโอบาปราศรัย และเป็นกันเองกับผู้รับบริการหรือที่ว่า “หน้าไม้ออ รอไม่นาน วาจาไพเราะเสนาะหู” นอกจากเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว ยังมีเกณฑ์ในการวัดคุณภาพบริการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมหรือสถานที่ให้บริการที่เรียกว่า “5 ส” คือ แสง สี เสียง สะอาด และสะดวก ซึ่งหมายความว่าสถานที่ให้บริการจะต้องมีแสงสว่างที่เพียงพอหรือเหมาะสม สถานที่ให้บริการจะต้องมีสิ่งที่เป็นที่สอดคล้องกับชนิดของบริการ เช่น สถานที่บริการ สาธารณสุขควรมีสีขาวสะอาด เสียงของสถานบริการก็ควรจะไม่มีเสียงดังหรืออีกทีกไม่เหมาะสม เช่น โรงพยาบาลควรมีเสียงเงียบสงบ โรงมหรสพก็ควรมีเสียงดังไพเราะ ความสะอาดเป็นสิ่งที่ผู้รับบริการทุกคนต้องการ เช่น สถานที่บริการสาธารณสุขต้องให้บริการที่สะอาด และท้ายที่สุด คือความสะดวก ได้แก่สถานที่ตั้งของสถานบริการนั้นต้องมีความสะดวก ได้แก่ สถานที่ตั้งของสถานบริการนั้นต้องมีความสะดวกในการติดต่อหรือเข้ารับบริการไม่ตั้งอยู่ในทำเลที่ห่างไกล เช่น อยู่ในชนบทหรือขาดความสะดวกในการเดินทางไปรับบริการ สรุปก็คือ ความยากในการพัฒนาคุณภาพของบริการและการบริหารเพื่อให้บริการมีคุณภาพนั้นอยู่ที่การทราบความต้องการ ความคาดหวัง ค่านิยม และระสนิยมของผู้ใช้บริการ

สุรศักดิ์ นานานุกูล และชำนาญ รัตนกร (2530) ได้ให้ความหมายว่าสินค้าที่มีคุณภาพหรือการบริการที่มีคุณภาพ จะต้องประกอบด้วย คุณภาพทั้งทางรูปธรรม (Tangible) และคุณภาพทางด้านนามธรรม (Intangible) อีกด้วย กล่าวคือ

ด้านรูปธรรม ประกอบด้วย

- คุณภาพด้านการออกแบบ (Specification & Drawings) คือแบบผลิตภัณฑ์ใช้งานได้ดีและสวย

- คุณภาพด้านการผลิต (Production) คือผลิตได้ง่าย ประหยัดเรียบร้อยใช้เทคโนโลยีสูงกว่าสินค้าบริษัทอื่นอย่างเห็นได้ชัด

- คุณภาพด้านมาตรฐาน (Standards) คือใช้ได้ยาวนาน เชื่อถือได้

- คุณภาพด้านต้นทุน (Costs) คือต้นทุนต่ำ และขายราคาไม่แพง

ด้านนามธรรม ประกอบด้วย

- คุณภาพด้านบริการ (Services) เช่น ส่งมอบรวดเร็ว ตรงเวลา บริการภายหลังการขายดี บริการรวดเร็ว
- คุณภาพด้านความปลอดภัย (Safety) คือ ใช้ได้ปลอดภัย
- คุณภาพด้านบุคลากร (Employee) คือ ผู้ปฏิบัติงานทำงานได้ดีขึ้นมีมนุษยสัมพันธ์ มีความรู้มากขึ้น ขวัญและกำลังใจสูง

เสรี ยูนิพันธ์ และคณะ (2522) ได้อธิบายเรื่องคุณภาพไว้ว่า คำว่าคุณภาพได้มีผู้ให้คำจำกัดความไว้หลายอย่าง เช่น ความเหมาะสมต่อการใช้งาน การทำงานได้อย่างที่คาดหวัง ขึ้นแห่งความดี และเป็นไปอย่างถูกต้องตามมาตรฐาน เป็นต้น ซึ่งความหมายของคำจำกัดความที่กล่าวมานั้นก็มีส่วนถูกต้องด้วยกันทั้งสิ้น สิ่งที่สำคัญที่สุดสองอย่างคือ หน้าที่ และ รูปร่างลักษณะ คำว่าหน้าที่สื่อความหมายไปในส่วนของความคงทน และมั่นคงกับการอยู่ในสภาพที่ดีทำงานได้ ส่วนลักษณะรูปร่างที่มีความหมายออกไปทางความสวยงาม ความเรียบร้อยกลมกลืน เส้นแนว และโครงสร้างของผลิตภัณฑ์ เป็นต้น ฉะนั้นเมื่อตั้งมาตรฐานคุณภาพผลิตภัณฑ์จำเป็นต้องกำหนดหน้าที่และรูปร่างลักษณะดังกล่าวไว้ให้ชัดเจนเมื่อมีการกำหนดชัดเจนทั้ง 2 อย่าง ก็ย่อมก่อให้เกิดการผลิตที่บรรลุถึงมาตรฐานคุณภาพนั้นได้ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 4 ชนิด คือ

1. คุณภาพที่ป่งกล่าว (Stated Quality)
2. คุณภาพที่แท้จริง (Real Quality)
3. คุณภาพที่โฆษณา (Advertised Quality)
4. คุณภาพจากการใช้และประสบการณ์ (Experienced Quality)

2.8 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการคุณภาพในภาพรวม (Total Quality Management ; TQM)

1) การ์วิน (Gavin, 1988) มองว่าข้อมูลที่ได้จากการสำรวจความต้องการของตลาดหรือผู้รับบริการจะต้องถูกนำมากำหนดเป็นแผนกลยุทธ์โดยผู้บริหาร แต่ผู้บริหารจะต้องให้สมาชิกทุกคนในองค์กรเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่ขั้นตอนการกำหนดจุดมุ่งหมายแล้วตามด้วยการให้การอบรมหรือเสริมสร้างความรู้เพิ่มเติมให้สมาชิกทุกคนเข้าใจบทบาทที่มี แต่ละคนจะมีส่วนร่วมในการเสริมสร้าง หรือพัฒนาคุณภาพของผลผลิต หรือบริการต่างๆ ในการดำเนินการเช่นนี้จะสำเร็จได้ผู้บริหารจะต้องมีความเป็นผู้นำสูงสามารถที่จะทำให้ทุกคนเห็นคุณค่าหรือความสำคัญของคุณภาพของการบริการ

2) แรมพีและโรเบิร์ต (Rampey and Robert, 1992) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า

“การบริหารจัดการคุณภาพในภาพรวม” ว่า คือ ความบริหารจัดการทั้งระบบ (Total System Approach) โดยไม่มองแยกแยะเป็นส่วนประกอบย่อย ถ้ามองไปที่ตัวองค์กร การจะให้เกิดคุณภาพของสินค้าหรือบริการจะต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลทุกคนในองค์กรตั้งแต่ระดับล่างไปจนถึงระดับสูงสุด สมาชิกขององค์กรทุกคนต้องมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพของการบริการอยู่ที่บุคคลหรือระบบการบริหารที่เป็นตัวคน (People-Focused Management System) บุคคลที่เกี่ยวข้องนอกจากจะเป็นคนภายในองค์กรทุกคนแล้วยังรวมไปถึงผู้รับบริการอีกด้วย

3) บาวด์และคณะ (Bounds, et al., 1994) มองว่าการที่ผู้บริหารในปัจจุบันหันมาเน้นที่การบริหารคุณภาพหรือกล่าวง่าย ๆ ว่าเป็นความสนใจกับคุณภาพของบริการเป็นเพราะเราได้เข้าสู่ภาวะการเปลี่ยนแปลงในกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) ผู้บริการที่ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงในกระบวนทัศน์จะมองไม่เห็นความสำคัญของคุณภาพบริการ ผู้ให้บริการในยุคปัจจุบันจะต้องสามารถปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงระบบการทำงานในองค์กรให้พร้อม หรือสามารถให้บริการที่เป็นที่พึงพอใจของผู้รับบริการ หรือลูกค้าในกรณีที่เป็นภาคธุรกิจ การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ ในทางบริการเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านค่านิยม ความเชื่อ ไปจนถึงการเปลี่ยนแปลงเครื่องใช้หรืออุปกรณ์ในการทำงาน เช่น คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์สื่อสาร หรือสารสนเทศต่างๆ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในแนวทางการบริการ

จากแนวคิดดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการจะทำให้มีคุณภาพในการให้บริการขององค์กรนั้น จะต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลทุกคนในองค์กร ตั้งแต่ระดับล่างไปจนถึงระดับสูงสุด ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการวิจัยครั้งนี้โดยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทุกคนในสถานีตำรวจภูธรอำเภอมะนัง ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา

2.9 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพบริการ

1) โบว์โอ และคณะ (Boulo, et al , 1992) มองว่าการประเมินคุณภาพของบริการนั้น ควรวางอยู่บนหลักเกณฑ์ของการประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการ โดยการสัมภาษณ์ผู้รับบริการ

2) โบลี บราวน์ (Brown, 1993) มองว่าการประเมินคุณภาพของบริการแต่ละอย่างได้ จะต้องมีความมาตรฐานที่กำหนดขึ้น หรือยอมรับโดยผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านก่อน เมื่อได้มาตรฐานของบริการในแต่ละด้านแล้วเราจึงสามารถประเมินคุณภาพของบริการได้ การประเมินคุณภาพของบริการในความหมายของบราวน์จะเป็นเพียงการเปรียบเทียบว่าได้มีการบริการตามมาตรฐานที่กำหนดไว้หรือไม่ การให้บริการที่ต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนดไว้จะถือว่าเป็นบริการที่ด้อยคุณภาพ

ภาพบริการตามแนวทางของบราวน์ เป็นการประเมินโดยใช้แบบฟอร์มตรวจเช็ค (Checklist) ประกอบกับการเฝ้าสังเกตการให้บริการ โดยมีได้คำนึงถึงค่านิยม รสนิยม ความคาดหวัง หรือ ความพึงพอใจของผู้รับบริการ

จากแนวคิดดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการประเมินคุณภาพการบริการนั้น จะต้องมีการประเมินจากความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ ซึ่งจากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาปรับใช้กับการประเมินคุณภาพการให้บริการของสถานี่ตำรวจในครั้งนี้ด้วย

2.10 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1) โบว์แมน และ นอร์แมน จูเนียร์ (Bouman and Norman Jr., 1975) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยไวโอมิง พบว่าการให้บริการสาธารณะโดยหน่วยงานของรัฐมีความคล่องตัวน้อยกว่าการให้บริการสาธารณะโดยภาคเอกชน ประเด็นสำคัญที่ทำให้เกิดความแตกต่างคือคุณภาพของผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ให้บริการในภาคเอกชนจะมีความกระตือรือร้นที่ดีกว่า มีแรงจูงใจสูงกว่า สวัสดิการตลอดจนมีความพึงพอใจในงานสูงกว่าด้วย อีกทั้งด้านลักษณะการปฏิบัติงานสำหรับภาคเอกชนแล้วจะมีการให้ข้อมูลข่าวสารที่ดี มีรูปแบบที่เป็นมาตรฐานในการให้บริการ และไม่มีลักษณะของงานแบบประจำวัน (routine or day-today)

2) ฟิทซ์เจอร์รัลด์ และดูแรนต์ (Fitzgerald and Durant, 1980) ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในมลรัฐเทนเนสซีที่มีต่อการบริการสาธารณะที่ได้รับ 5 ประเภท คือ บริการด้านตำรวจ การระงับอัคคีภัย การสาธารณสุข การศึกษา และการคมนาคม ภายใต้กรอบแนวคิดที่ว่าปัจจัยทางด้านภูมิหลังของประชาชน เช่น เชื้อชาติ รายได้ อายุ และขนาดของเมืองกับปัจจัยทางด้านทัศนคติ เช่น ทัศนคติของประชาชน ต่อความรับผิดชอบของหน่วยงานปกครองท้องถิ่น และทัศนคติที่เกิดจากการเปรียบเทียบ ระหว่างค่าใช้จ่ายที่ตนเสียไปกับประโยชน์ที่ได้รับการบริการโดยทั้งสองปัจจัยที่กำหนดความต้องการของประชาชนที่จะเข้ามามีอิทธิพลในระบบการส่งมอบบริการด้วย

สมมติฐานที่ตั้งไว้กล่าวคือในส่วนของผู้แปรอิสระ ซึ่งประกอบด้วยเชื้อชาติรายได้และอายุ เป็นตัวทำให้เกิดทั้งคุณและโทษในสังคมอเมริกันทั้งนั้น คนผิวดำ คนจน และคนแก่ เป็นที่ถูกละเลยถูกกีดกันในการได้รับบริการสาธารณะ เมื่อเทียบกับคนผิวขาว คนรวย และวัยรุ่นจึงมีความพึงพอใจต่อการบริการสาธารณะน้อย และจะต้องการมีส่วนร่วมในการให้บริการสาธารณะมากยิ่งขึ้น ส่วนขนาดของเมืองนั้น ถ้าหากเมืองใหญ่ขึ้น ความหนาแน่น ความหลากหลายของผู้คนก็จะเพิ่มมากขึ้น ทำให้ต้องพึ่งพาการบริการสาธารณะมากขึ้น ประการต่อมาประชาชนที่มีความรู้สึกว่า

หน่วยงานท้องถิ่นไม่มีความรับผิดชอบต่อพวกเขา ก็จะมีคามพึงพอใจน้อย และจะต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการสาธารณะด้วยเช่นกัน รวมทั้งประชาชนที่มีความรู้สึกว่าเขาเองได้รับบริการไม่คุ้มกับเงินภาษีที่เสียไป จะมีความพึงพอใจต่อบริการสาธารณะน้อยจึงต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการสาธารณะ

ผลการศึกษาพบว่า ทั้งปัจจัยทางด้านภูมิหลังของประชาชน และปัจจัยทางด้านทัศนคติทั้งสองประการ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะและส่งผลต่อเนื่องถึงความรู้สึกที่อยากเข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการสาธารณะดังกล่าว โดยปัจจัยที่มีน้ำหนักมากที่สุดในการทำนายความพึงพอใจของประชาชนก็คือ ปัจจัยทางด้านเชื้อชาติ รายได้และทัศนคติที่เกิดจากการเปรียบเทียบระหว่างค่าใช้จ่ายที่ตนเสียกับประโยชน์ที่ได้รับการบริการ

3) บราวน์ และคูลเตอร์ (Brown and Coulter, 1983 : 50-58) ได้ทำการศึกษาที่เมืองทศบาลูล มลรัฐฮอลาบามา เกี่ยวกับการวัดในเชิงอัตวิสัย และวัดวัตถุวิสัยต่อการให้บริการงานตำรวจ (subjective and objective measure of police service delivery) ทั้งนี้ การวัดในเชิงอัตวิสัยจะเป็นคำถามเกี่ยวกับ ความรู้สึกพึงพอใจของประชาชนต่อการได้รับความคุ้มครองจากตำรวจ และความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของตำรวจในส่วนนี้จะมีสองลักษณะ โดยลักษณะแรกเป็นการถามถึงระดับความเห็นของประชาชนว่าเมื่อได้รับแจ้งเหตุแล้ว ตำรวจไปถึงที่เกิดเหตุเร็วเพียงใด และลักษณะการปฏิบัติตัวของตำรวจต่อประชาชนเป็นอย่างไร ลักษณะที่สอง จะเป็นการถามในเชิงเปรียบเทียบว่า ระหว่างละแวกบ้านของตนเองกับพื้นที่ใกล้เคียง ในบรรดาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการได้รับความคุ้มครองของตำรวจ การใช้เวลาของตำรวจ หลังจากได้รับแจ้งเหตุ และลักษณะการปฏิบัติตัวของตำรวจต่อประชาชน ประสบการณ์ของประชาชนที่เข้ามาสัมผัสกับงานตำรวจตลอดจนการเคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม รวมถึงความรู้สึกปลอดภัย หรือไม่ด้วย ส่วนการวัดในเชิงวัตถุวิสัยจะประกอบด้วย สถิติการเกิดคดีอาญาต่อจำนวนประชากร สถิติการจับกุม เมื่อเปรียบเทียบกับสถิติคดีอุกฉกรรจ์ จำนวนตำรวจสายตรวจ และเวลาที่ตำรวจใช้ในการมาถึงที่เกิดเหตุเมื่อได้รับแจ้งเหตุ ซึ่งวัดจากค่าเฉลี่ยของการใช้เวลา และร้อยละของการไม่ทันเวลา

ผลการศึกษาค้นพบว่า ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ความพึงพอใจ ต่อการให้บริการของตำรวจอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ 3 ปัจจัยนี้คือ การใช้เวลาของตำรวจภายหลังการได้รับแจ้งเหตุการปฏิบัติตัวของตำรวจต่อประชาชน และความรู้สึกเป็นธรรมเมื่อเปรียบเทียบการได้รับบริการจากตำรวจกับพื้นที่ชุมชนอื่น ทั้งนี้ตัวแปรเบื้องต้นที่มีความสัมพันธ์ต่อ 3 ปัจจัยดังกล่าวคือ ตัวแปรภูมิหลัง อาทิ อายุ เชื้อชาติ รายได้ และการศึกษาประสบการณ์ในการเข้ามาสัมผัสกับงานตำรวจ โดย

เฉพาะการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในขณะที่มีข้อมูลต่างๆ ที่ได้มาจากการวัดในเชิงวัตถุไม่ได้แสดงถึง ความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของประชาชนแต่อย่างใด

4) ศิริวรรณ อนันต์โท (2529) กับผลการศึกษาวิจัยเรื่องภาพพจน์ของตำรวจตามความรู้สึกของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงความรู้สึกของประชาชนที่มีต่อตำรวจ และศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อความรู้สึกต่อภาพพจน์ตำรวจ ได้แก่ ปัจจัยภูมิหลัง ความสัมพันธ์ส่วนตัวต่อตำรวจ และประสบการณ์ต่อการปฏิบัติงานของตำรวจในด้านต่างๆ

ผลการศึกษาพบว่าในส่วนของปัจจัยด้านภูมิหลัง มีเพียงอายุและระดับการศึกษาของประชาชนเท่านั้น ที่พบว่ามีความสัมพันธ์กับความรู้สึกต่อภาพพจน์ตำรวจในขณะที่ เพศ สถานภาพสมรส และอาชีพ ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์แต่อย่างใด ขณะเดียวกันในด้านสัมพันธ์ส่วนตัวกับตำรวจก็จะมีผลความสัมพันธ์กับความรู้สึกต่อภาพพจน์ตำรวจ โดยเฉพาะผู้ที่เป็ญาติใกล้ชิดกับตำรวจจะมีความรู้สึกด้านบวกต่อตำรวจมากกว่ากลุ่มไม่มี นอกจากนี้ในส่วนของการประสบการณ์ต่อการปฏิบัติงานของตำรวจอาทิเช่น ถ้าเคยพบตำรวจพูดจาไม่สุภาพ พบตำรวจข่มเหงประชาชนหรือพบตำรวจละเลยต่อการปฏิบัติหน้าที่ ก็จะมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อตำรวจมากกว่าผู้ที่ไม่เคยพบ

5) สุริยะ วิริยะสวัสดิ์ (2530) ได้ศึกษาพฤติกรรมการให้บริการของเจ้าหน้าที่องค์การราชการกับปัจจัยสภาพแวดล้อมในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์พบว่า พฤติกรรมการให้บริการของเจ้าหน้าที่เทศบาลมีลักษณะไม่คำนึงถึงตัวบุคคลสูง ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการให้บริการคือ อายุ ทัศนคติ และสถานภาพทางสังคมของประชาชน นอกจากนั้นยังพบต่อไปว่าถ้าเป็นการให้บริการแบบไม่คำนึงถึงตัวบุคคลมากเท่าใด ก็ยิ่งทำให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจมากเท่านั้น

6) กองบัญชาการตำรวจนครบาล (2530) ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของประชาชนผู้พักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อการปฏิบัติงาน ของตำรวจนครบาล 6 ด้านด้วยกัน คือ ด้านป้องกันปราบปรามอาชญากรรม พบว่า ยังอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุงด้วยเช่นกัน ด้านการให้บริการบนสถานีตำรวจอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำปานกลาง ด้านการจราจรก็ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ด้านตำรวจชุมชนสัมพันธ์ยังไม่ค่อยเป็นที่น่าพอใจนักสุดท้ายทางด้านภาพพจน์ และความประพฤติของตำรวจนครบาลอยู่ในระดับปานกลางกล่าวโดยสรุปแล้วในภาพรวมประชาชนผู้พักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานครมีความเห็นว่าการปฏิบัติงานของตำรวจนครบาลยังไม่เป็นที่น่าพอใจ จำเป็นต้องมีการปรับปรุงอีกมาก

7) ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2531) ทำการศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อ

กระบวนการยุติธรรมการวิจัยครั้งนี้ได้อาศัยรูปแบบการวิจัยสำรวจทัศนคติของประชาชนผู้พักอาศัยในกรุงเทพมหานครเป็นประชากรในการวิจัย กลุ่มตัวอย่างมีขนาด 1,100 คน

ผลการศึกษาโดยการวิเคราะห์ในระดับยูนิแวลริเอท พบว่าห้าตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย อายุ การศึกษา ระยะเวลาอยู่อาศัย ลำดับความสำคัญของอาชญากรรม และความปลอดภัยจากอาชญากรรม มีความสัมพันธ์กับสี่ตัวแปรตาม คือ มีความพึงพอใจต่อตำรวจ มีความพึงพอใจต่อทนายความ มีความพึงพอใจต่อศาลและมีความพึงพอใจต่อราชทัณฑ์ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่ออัยการ ส่วนการวิเคราะห์ในระดับมัลติแวลริเอท พบว่า ทั้งห้าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับกลุ่มห้าตัวแปรตาม

8) มณีวรรณ ต้นไทย (2533) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการให้บริการของเจ้าหน้าที่กองควบคุมยา สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กับประสิทธิภาพในการทำงานโดยวัดจากความพึงพอใจของประชาชน พบว่าพฤติกรรมการให้บริการของเจ้าหน้าที่กองควบคุมยามีลักษณะไม่คำนึงถึงตัวบุคคลสูงและยังให้บริการแบบไม่คำนึงถึงตัวบุคคลสูงมากเท่าใด ก็ยิ่งทำให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจมากเท่านั้น และการประเมินค่าระดับความพึงพอใจของประชาชนในภาพรวมหลังการได้รับบริการปรากฏว่าพอใจในระดับปานกลาง

9) สำนักนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร (2537) ได้จัดทำโครงการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อระบบและกระบวนการการให้บริการของกรุงเทพมหานคร : ศึกษากรณีสำนักงานเขต โดยการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนกรุงเทพมหานครกลุ่มตัวอย่างจำนวน 80,067 คน ต่อกิจกรรมการให้บริการด้านสาธารณสุขปลอดภัยและการบริการเฉพาะด้านของสำนักงานเขต การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติในรูปแบบร้อยละ กำหนดให้เหตุปัจจัยของความพึงพอใจเป็นตัวแปรอิสระ ซึ่งประกอบด้วยระบบการให้บริการ กระบวนการให้บริการ และเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการและกำหนดให้ความพึงพอใจของประชาชนต่อกิจกรรมบริการของสำนักงานเขตเป็นตัวแปรตาม

ผลการศึกษาพบว่าในภาพรวมของทุกงานในทุกสำนักงานเขต ประชาชนมีความพึงพอใจร้อยละ 75 ในขณะที่ประชาชนพึงพอใจต่อบริการเฉพาะด้าน ซึ่งต้องมารับบริการ ณ ที่ตั้งสำนักงานเขต ร้อยละ 87 ส่วนความพึงพอใจต่อบริการสาธารณสุขปลอดภัย อาทิเช่น งานรักษาความสะอาด งานปกครอง งานโยธา และงานอนามัย เป็นต้น มีร้อยละ 62 สำหรับสาเหตุของความไม่พื่อนั้นพบว่าทั้งระบบการให้บริการ และเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ต่างก็เป็นสาเหตุที่ทำให้ประชาชนพอใจหรือไม่พอใจต่อกิจกรรมการให้บริการ ในแต่ละประเภท ส่วนปัจจัยใดเป็นสาเหตุที่สำคัญกว่ากันอย่างไรนั้น การศึกษาครั้งนี้ไม่ได้ครอบคลุมถึง

10) จิราพร วีระหงษ์ (2538) ได้ทำภาคินพนธ์เสนอต่อคณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อระบบและกระบวนการให้บริการของกรุงเทพมหานคร : ศึกษากรณีสำนักงานเขตตลิ่งชันโดยใช้กรอบแนวคิดในการศึกษาเช่นเดียวกันกับโครงการวิจัยของสำนักงานนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร ในเรื่องความพึงพอใจของประชาชนต่อระบบและกระบวนการให้บริการของกรุงเทพมหานคร:ศึกษากรณีสำนักงานเขต เพียงแต่เปลี่ยนประชากรในการศึกษาให้แคบเข้าโดยศึกษาเฉพาะสำนักงานเขตตลิ่งชันใช้ประชากรตัวอย่างจำนวน 1,082 คน

ข้อค้นพบจากการศึกษา พบว่ามีเฉพาะผลการศึกษาจากความพึงพอใจของประชาชนต่อกิจกรรมด้านสาธารณูปโภค ซึ่งประชากรส่วนใหญ่มีความพึงพอใจร้อยละ 72.3 ไม่พึงพอใจร้อยละ 25.5 ไม่ออกความเห็นร้อยละ 2.5 สำหรับปัจจัยสาเหตุของความพึงพอใจหรือไม่พอใจ ได้ผลยืนยันเช่นเดียวกันกับการศึกษาของสำนักงานนโยบายและแผน กรุงเทพมหานคร กล่าวคือ พบว่าทั้งด้านระบบการให้บริการ กระบวนการให้บริการ และเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการล้วนแต่เป็นปัจจัยสาเหตุแต่ก็ไม่ได้ศึกษาลึกไปถึงน้ำหนักของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลของตัวแปรต่างๆแต่อย่างใด

จากการทบทวนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้วิจัยพบว่าได้มีการศึกษาถึงความพึงพอใจในการมาใช้บริการหน่วยงานของรัฐของประชาชน รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการมาใช้บริการ ซึ่งจากผลงานการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการศึกษาถึงความพึงพอใจของประชาชนในการมาใช้บริการของสถานีตำรวจ อีกทั้งเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของสถานีตำรวจ เพื่อให้เกิดความพึงพอใจต่อประชาชนผู้มาใช้บริการ

2.11 หน้าที่ความรับผิดชอบของสถานีตำรวจ

1. ระดับสถานีตำรวจภูธร

1.1 ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องกำหนดหน่วยงานเขตอำนาจการรับผิดชอบและเขตพื้นที่การปกครองของหน่วยราชการในกรมตำรวจ ลงวันที่ 5 ตุลาคม 2515 กำหนดไว้ดังนี้

ตำรวจภูธรอำเภอ มีเขตอำนาจการรับผิดชอบและเขตพื้นที่การปกครองในการปฏิบัติหน้าที่ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาภายในเขตพื้นที่ของอำเภอนั้นๆ

ตำรวจภูธรกิ่งอำเภอ มีเขตอำนาจการรับผิดชอบและพื้นที่การปกครองในการปฏิบัติหน้าที่ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และตามบทกฎหมายอื่นอันเกี่ยวกับความผิดในคดีอาญาภายในเขตพื้นที่กิ่งอำเภอนั้นๆ

ตำรวจภูธรตำบล มีเขตอำนาจการรับผิดชอบและพื้นที่การปกครองในการปฏิบัติหน้าที่ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภายในเขตพื้นที่ของตำบลต่างๆตามที่กรมตำรวจกำหนดให้ หรือตามประกาศจัดตั้งสถานีตำรวจภูธรของกระทรวงมหาดไทย

1.2 ระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยกำหนดหน้าที่การงานในราชการกรมตำรวจ พ.ศ. 2532 กำหนดไว้ดังนี้

สถานีตำรวจภูธรอำเภอ มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และตามบทกฎหมายอื่นอันเกี่ยวกับความผิดในคดีอาญาภายในเขตอำนาจการรับผิดชอบและเขตพื้นที่การปกครอง รวมถึงตลอดถึงการรับผิดชอบในด้านแรงงานและการปกครองบังคับบัญชาโดยตรงลงไปจากกองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัด นอกจากนี้ยังมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านความมั่นคงภายใน ด้านบริการทางสังคม ด้านชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ด้านการพัฒนา การบริหาร การป้องกันปราบปรามอาชญากรรม และการรักษาความสงบเรียบร้อยอีกด้วย

สถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอ มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงานเช่นเดียวกับสถานีตำรวจภูธรอำเภอ เฉพาะภายในเขตอำนาจการรับผิดชอบและเขตพื้นที่การปกครอง

สถานีตำรวจภูธรตำบล มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติกรเช่นเดียวกับสถานีตำรวจภูธรอำเภอ เฉพาะภายในเขตอำนาจการรับผิดชอบและเขตพื้นที่การปกครอง

1.3 จากหน้าที่ความรับผิดชอบดังกล่าว สถานีตำรวจภูธรจะต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบดังต่อไปนี้ (ชาติรี ปริชากุล, 2537)

1.3.1 การป้องกัน

- เหตุร้าย เหตุรุนแรงซึ่งมีความผิดทางอาญา หรือเป็นการรบกวนความสงบสุขของประชาชน และความสงบเรียบร้อยของสังคม

- การข่มเหงรังแก ข่มขู่ หลอกลวงประชาชนผู้อ่อนแอทั้งทางร่างกาย จิตใจ และอื่นๆ

- การกระทำผิดทางอาญา

1.3.2 การระงับและการปราบปราม

- การก่อเหตุร้ายเหตุรุนแรงต่างๆ ซึ่งเป็นการกระทำทางอาญาหรือเป็นการรบกวนความสงบสุขของประชาชนและความสงบเรียบร้อยของสังคม

- การข่มเหงรังแก ข่มขู่ หลอกลวงประชาชนผู้อ่อนแอทั้งทางร่างกาย จิตใจ และอื่นๆ

- การกระทำผิดทางอาญา

1.3.3 การจัดและควบคุมการจราจร

1.3.4 งานทะเบียนคนต่างด้าว

1.3.5 งานชุมชนและชุมชนสัมพันธ์

1.3.6 งานอารักขาและความมั่นคง

1.3.7 งานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

1.4 เป้าหมายการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบมีดังนี้

1.4.1 ให้ประชาชนมีความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต ทั้งทางด้าน

เสรีภาพ ร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สิน

1.4.2 ให้สังคมเกิดความสงบสุข

1.4.3 ให้บริการต่อประชาชน

1.4.4 ให้ถือว่าป้องกันเป็นเป้าหมายหลักของการปฏิบัติงานของสถานี

ตำรวจ

1.4.5 ต้องดำเนินการด้วยความรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ โดย

เฉพาะกรณีที่เกี่ยวข้อง

1.4.6 ต้องเป็นการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเสมอภาค

1.4.7 ต้องเป็นการปฏิบัติโดยให้ความเคารพ ต่อสิทธิเสรีภาพของ

ประชาชน

1.4.8 ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของประชาชน

1.4.9 ต้องพยายามให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการตาม

ความเหมาะสม

1.4.10 ต้องสอดคล้องกับแผนหรือนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. ภายในสถานีตำรวจ

หน่วยงานต่างๆ ในสถานีตำรวจมีหน้าที่ความรับผิดชอบดังนี้

2.1 งานธุรการ

รับผิดชอบงานสารบรรณ งานทะเบียนพล งานการเงินและบัญชี งานงบประมาณ งานพัสดุ งานนโยบายและแผน งานจัดอาหารเลี้ยงผู้ต้องหา งานทะเบียนคนต่างด้าว และงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

2.2 งานป้องกันปราบปราม

รับผิดชอบการป้องกันการระงับ และการปราบปราม การประชาสัมพันธ์ งานชุมชน และมวลชนสัมพันธ์ การติดต่อสื่อสาร การควบคุมผู้ต้องหาบนสถานี การบริการประชาชนบนสถานีที่ไม่ได้กำหนดผู้รับผิดชอบไว้และงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

2.3 งานสืบสวน

รับผิดชอบทั้งการสืบสวนก่อนเกิดเหตุและการสอบสวนหลังเกิดเหตุ งานข่าว และงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

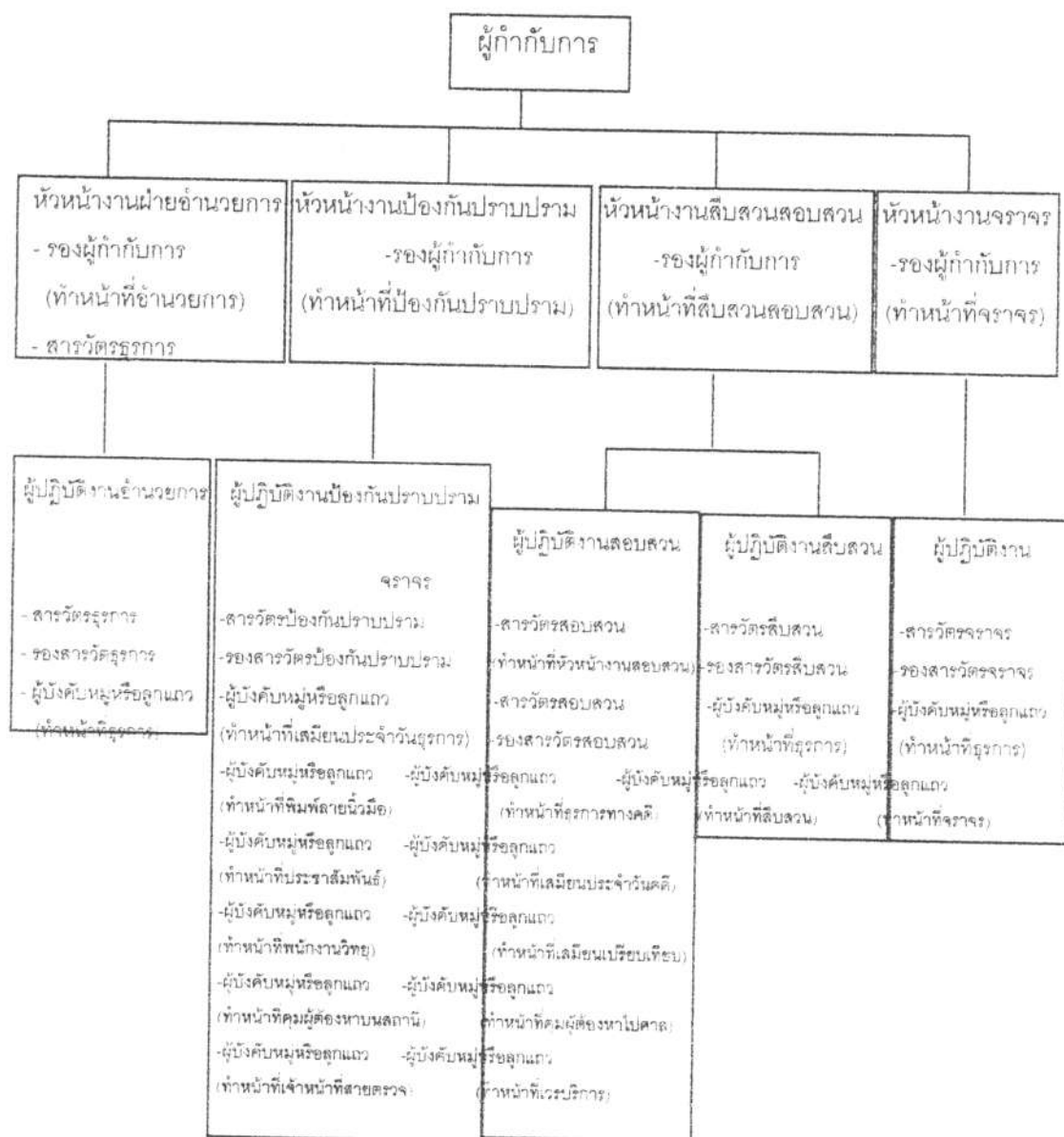
2.4 งานสอบสวน

รับผิดชอบการสอบสวนคดีอาญาทุกประเภท การเปรียบเทียบงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนหรือตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

2.5 งานจราจร

รับผิดชอบการจัดการและควบคุมการจราจร อำนวยการตรวจสอบและแก้ไขปัญหาจราจร และงานอื่นๆ หรือที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

จากหน้าที่และความรับผิดชอบดังกล่าว สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมือง จังหวัดเลย ได้จัดโครงสร้างของสถานีตำรวจ แบ่งตามหน้าที่ได้ดังแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิที่ 3 โครงสร้างสถานีดำรวจอำเภอเมืองเลย อำเภอเมือง จังหวัดเลย

2.12 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยใช้แนวคิดในการแก้ไขปัญหาตามแบบเชิงระบบ (System Model) ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการในการดำเนินการ (Process) ผลงาน (Output) ผลลัพธ์ (Effect) และผลกระทบ (impact) ของการดำเนินการการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของสถานีตำรวจกรณีศึกษาสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมือง จังหวัดเลย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่

- 1.1 บุคลากร ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจของสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองเลย อำเภอเมือง จังหวัดเลย ซึ่งมีหน้าที่ในการให้บริการดังต่อไปนี้ คือ ผู้ที่ทำหน้าที่ในงานสอบสวน งานจราจร งานสืบสวน งานป้องกันและปราบปราม งานธุรการ เป็นต้น
- 1.2 งบประมาณ ได้แก่ งบประมาณในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการบริการ
- 1.3 วัสดุอุปกรณ์ต่างๆที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาคุณภาพการบริการ
- 1.4 เทคโนโลยี

2. กระบวนการดำเนินการ (Process) ได้แก่

2.1 สำรวจและวิเคราะห์สภาพปัญหาการให้บริการประชาชนของสถานีตำรวจที่เป็นอยู่ว่าเป็นอย่างไร โดยการอภิปรายกลุ่มระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ให้บริการกับกลุ่มประชาชนผู้เคยมาใช้บริการที่สถานีตำรวจ

2.2 การกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

2.3 กำหนดกิจกรรมแทรกแซง ในการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหา

2.4 ดำเนินการพัฒนาตามกิจกรรมแทรกแซงดังนี้

2.4.1 การพัฒนาด้านอาคารสถานที่

- จัดให้มีแผ่นป้ายรายชื่อ ผู้ปฏิบัติงานด้านต่างๆ
- จัดให้มีแผ่นป้ายแสดงแผนผังห้องทำงาน และขั้นตอนการติดต่องานด้านต่างๆ
- การรักษาความสะอาดของสถานี
- การจัดให้มีที่จอดรถสำหรับผู้มาติดต่องาน
- การจัดห้องทำงานบนสถานีโดยการมีหมายเลขกำกับห้องทำงานแต่ละห้อง การระบุชื่อห้องไว้แต่ละห้อง

- การจัดสถานที่นั่งรอสำหรับประชาชนที่มาติดต่อกาน โดยมีที่นั่งรอที่เพียงพอ การมีน้ำดื่มไว้บริการ การมีหนังสือสำหรับประชาชนให้อ่านขณะนั่งรอ มีโทรทัศน์ให้ดูขณะนั่งรอ

- การทำป้ายสัญลักษณ์เพื่อให้ทราบสถานที่ตั้งของสถานีตำรวจ

2.4.2 การพัฒนาเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการให้บริการ

- การประชุมกำกับเจ้าหน้าที่ตำรวจทุกคนให้ทราบถึงจุดประสงค์ขององค์การและมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในการให้บริการประชาชน

2.4.3 การพัฒนาด้านการบริการ

- การจัดให้มีการบริการประชาชนในบางส่วนเสร็จสิ้นในจุดเดียว

- การจัดเจ้าหน้าที่ให้เหมาะสมกับความถนัดในการปฏิบัติงานและการจัดให้เหมาะสมกับปริมาณงาน

- การจัดเจ้าหน้าที่ตำรวจทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ประจำสถานีตำรวจคอยให้คำแนะนำแก่ผู้มาติดต่อราชการ

- การจัดผู้รับฟังความคิดเห็นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และตรวจสอบการปฏิบัติงานได้

2.4.4 การพัฒนาด้านการให้ความรู้แก่ประชาชนผู้มารับบริการ

- การจัดทำแผ่นพับ เอกสารคู่มือ ในการติดต่อราชการเพื่อให้คำแนะนำแก่ประชาชนในการติดต่อกานที่สถานีตำรวจ

- การจัดให้มีเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ช่วยให้คำแนะนำแก่ประชาชนผู้มาติดต่อราชการ

- การจัดบอร์ดแสดงขั้นตอนการติดต่อราชการที่สถานีตำรวจไว้ตามแหล่งชุมชน เช่น สถานีขนส่ง เป็นต้น

- การจัดให้มีตู้แสดงความคิดเห็นจากประชาชน

3. ผลงาน (Out put)

- จำนวนเจ้าหน้าที่ผู้เข้าประชุม
- จำนวนเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ประจำสถานี
- จำนวนสื่อประชาสัมพันธ์ที่ปรากฏ
- จำนวนประชาชนที่แสดงความคิดเห็นใส่ตู้แสดงความคิดเห็น
- จำนวนประชาชนที่ได้รับแผ่นพับคู่มือ

4. ผลลัพธ์ (Effect)

- เจ้าหน้าที่ตำรวจมีความรู้ความเข้าใจในการให้บริการอย่างชัดเจน
- เจ้าหน้าที่มีพฤติกรรมในการทำงานที่ดีขึ้น
- สถานีตำรวจมีการพัฒนา
- ประชาชนเข้าใจขั้นตอนในการให้บริการดีขึ้น

5. ผลกระทบ (Impact)

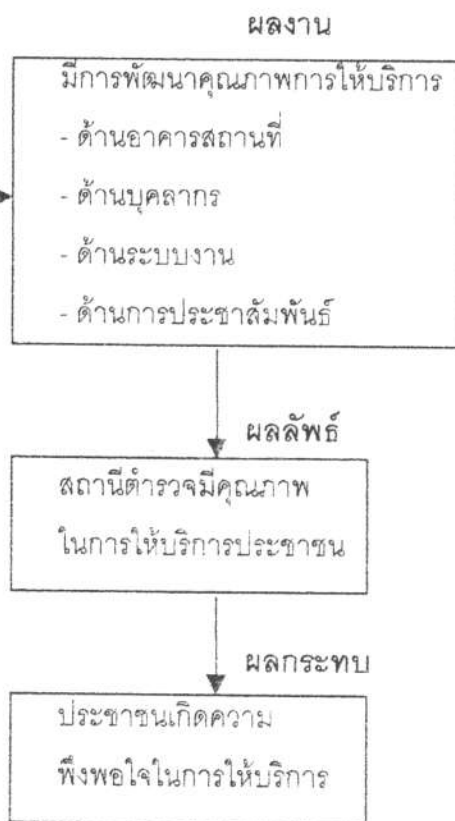
สถานีตำรวจมีคุณภาพในการบริการประชาชน ทำให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจในการให้บริการ

โดยกรอบแนวความคิดในการวิจัยเขียนปรากฏตามแผนภูมิที่ 4

กระบวนการขั้นตอน

ผลที่เกิดขึ้น

แผนภูมิที่ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย